

10. Наташев А.Е. Принципы советского исправительно-трудового права / А.Е. Наташев . – М.: изд. ВНИИ МВД СССР, 1972. – 40 с.
11. Осауленко О.І. Диференціація та індивідуалізація виконання кримінальних покарань у виді позбавлення волі / О.І. Осауленко // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – 2002. – № 7. – 472 с. – С. 59-64.
12. Сайфутдинов З.М. Индивидуализация исполнения наказания и осуществления исправительно-трудового воздействия в исправительно-трудовых колониях: автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.715 «Уголовное право и уголовный процесс» / З.М. Сайфутдинов. – М., 1972. – 16 с.
13. Советское исправительно-трудовое право. Учебник / Под ред. Н.А. Стручкова, Ю.М. Ткачевского. – М.: Юридическая литература, 1983. – 352 с.
14. Сперанский И.А. Содержание и реализация принципов исправительно-трудового права / И.А. Сперанский . – Волгоград: Высшая следственная школа МВД СССР, 1969. – 72 с.
15. Стручков Н.А. Проблемы науки исправительно-трудового права в свете нового исправительно-трудового законодательства / Н.А. Стручков . – М.: Высшая школа МВД СССР, 1972. – 168 с.
16. Ткачевский Ю.М. Прогрессивная система исполнения уголовных наказаний / Ю.М. Ткачевский . – М.: Зерцало, 1997. – 144 с.
17. Уткин В.А. Наказание и исправительно-трудовое воздействие / В.А. Уткин. – Томск: Издательство Томского университета, 1984. – 191 с.
18. Фефелов В.А. Индивидуализация исполнения наказания в отношении осужденных за хулиганство / В.А. Фефелов. – Рязань: Рязанская высшая школа МВД СССР, 1977. – 128 с.

УДК 343.263 (477)

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАРАННЯ У ВИДІ ТРИМАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ДИСЦИПЛІНАРНОМУ БАТАЛЬЙОНІ

Сокоринський Ю.В., нач. відділу управління

Військова контррозвідка СБУ України у Північному регіоні

Стаття присвячена кримінально-виконавчій характеристиці покарання у виді тримання військовослужбовців строкової служби в дисциплінарному батальйоні.

Ключові слова: кримінально-виконавча характеристика, покарання, військовослужбовці, дисциплінарний батальйон.

Сокоринский Ю.В. КРИМИНАЛЬНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА НАКАЗАНИЯ В ВИДЕ СОДЕРЖАНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ СРОЧНОЙ СЛУЖБЫ В ДИСЦИПЛИНАРНОМ БАТАЛЬЙОНЕ / Военная контррозведка СБУ Украины в Северном регионе, Украина

Статья посвящена уголовно-правовой характеристике наказания в виде содержания военнослужащих срочной службы в дисциплинарном батальоне.

Ключевые слова: уголовно-правовая характеристика, наказание, военнослужащие, дисциплинарный батальон.

Sokorinskiy Y.V. CRIMINAL-LAW CHARACTERISTIC OF PUNISHMENT IN THE FORM OF CONTAINING THE MILITARY SERVANT IN A DISCIPLINARY BATTALION / Military counter-espionage of SS of Ukraine is in the North region, Ukraine

The article is dedicated to the criminal-law characteristic of punishment in the form of containing the active duty military servant in a disciplinary battalion.

Key words: criminal-law characteristic, punishment, military servant, disciplinary battalion.

Правова наука України вважає, що значною перешкодою на шляху розбудови України як демократичної, соціальної, правової держави є злочинність. Сучасна криміногенна ситуація в країні за даними МВС України залишається складною і напруженою. Серед заходів боротьби із злочинністю криміналісти виділяють покарання, мета якого – не тільки кара, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами [1, 18].

Серед дванадцяти видів покарань ми привертаємо вашу увагу до такого виду покарання, як «Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців». Важливо наголосити, що тільки покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні застосовується відносно військовослужбовців.

Така позиція ґрунтується на тому, що стан сучасного дослідження цього покарання не можна визнати задовільним. На жаль, глибоких наукових розробок по даному виду покарання після оновлення Україною своєї незалежності нами не встановлено.

Слід наголосити, що покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні, передбачене ст.62 КК України, є достатньо ефективним засобом виправлення засуджених військовослужбовців за умови його призначення відповідно до вимог закону. Це покарання є спеціальним, оскільки може застосовуватись лише до військовослужбовців строкової служби та призначається на строк від шести місяців до двох років. Покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні не застосовується до осіб: які раніше відбували покарання в місцях позбавлення волі; які поряд із покаранням за вчинений злочин проходять примусове лікування від алкоголізму або наркоманії; які за станом здоров'я не придатні до військової служби.

Названий вид покарання призначається, як правило, у випадках вчинення злочинів невеликої тяжкості, коли засуджених можна залишити на військовій службі й виправити в умовах дисциплінарної частини, хоча воно може бути застосоване й у разі вчинення військовослужбовцем злочинів середньої тяжкості, тяжких та особливо тяжких злочинів, за умови, що суд, враховуючи особу винного й обставини, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, дійде висновку про можливість призначення такого покарання.

Покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні є основним видом покарання і застосовується до військовослужбовців строкової служби. До курсантів військово-навчальних закладів, шкіл прапорщиків, мічманів та інших подібних навчальних закладів цей вид покарання може бути застосований лише за злочини, вчинені ними після зарахування на навчання, і за умови, що до цього вони не проходили строкову військову службу.

Призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні може бути застосоване не тільки у випадках, коли це безпосередньо передбачено санкцією статті закону, за якою засуджується військовослужбовець, а й тоді, коли суд вважатиме за можливе (з урахуванням обставин справи та даних про особу засудженого), – замінити позбавлення волі на строк не більше двох років триманням у дисциплінарному батальйоні протягом того самого строку.

У разі засудження винного до позбавлення волі за сукупністю злочинів суд має право замінити це покарання триманням у дисциплінарному батальйоні на підставах і в порядку, передбачених ч.1 ст.62 КК України, лише після визначення остаточного покарання за правилами ст.70 КК. Це стосується і тих випадків, коли за одні злочини, що входять у сукупність, особі призначено покарання у виді позбавлення волі, а за інші – тримання в дисциплінарному батальйоні. Особам, яким призначено покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні, можуть призначатись додаткові міри покарання у випадках і в порядку, передбачених законом.

Такі засуджені продовжують залишатися військовослужбовцями строкової служби, тому їх втеча з гауптвахти або інше ухилення від військової служби, до прибуття в дисциплінарний батальйон, а також під час відбування там покарання, зазвичай кваліфікується залежно від спрямованості умислу, способу та тривалості ухилення за статтями 407, 408 або 409 КК України.

Стаття 17 КВК України закріплює, що місцем виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, є дисциплінарний батальйон (окрема дисциплінарна рота), тобто військова частина, яку утримують за окремим штатом, організаційну структуру і чисельність котрої визначає Міністр оборони України.

Загальне уявлення про порядок виконання та умови відбування покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців надає глава 14 КВК України "Виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців" (ст.ст.71-85), а більш детально його регламентовано Положенням про дисциплінарний батальйон у Збройних Силах України, затвердженим Указом Президента України від 5 квітня 1994 року № 139/94 (далі – Положення).

Аналіз судової практики за 2009 р. показує, даний вид покарання був застосований військовими судами гарнізонів України до 52 % засуджених ними осіб. За деякі ж види злочинів це покарання призначалося наступним чином: за ухилення від військової служби – 72,2% засуджених; за порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями – 31%; за розкрадання індивідуального майна громадян – 24% [5, 25].

У зв'язку з тим, що із засудженими, які відбувають покарання в дисциплінарних частинах, повинна проводитися робота, спрямована на їх виправлення і ресоціалізацію, до особового складу цих підрозділів пред'являються підвищені вимоги. Так, посади офіцерського складу та прапорщиків ДБ можуть займати на конкурсній основі дисципліновані, вольові, добре підготовлені військовослужбовці, які мають досвід практичної діяльності у військах не менш як 2 роки.

Відповідно до Закону України "Про прокуратуру", нагляд за додержанням законів у ДБ здійснює Генеральний прокурор України та підпорядковані йому військові прокурори. Сутність кримінального покарання у виді тримання в ДБ військовослужбовців полягає в тому, що особи, які відбувають у ньому покарання, у примусовому порядку ізолюються від суспільства (у даному разі – від іншої маси військовослужбовців).

Ізоляція військовослужбовців, зумовлена утриманням у ДБ, деякою мірою пов'язана з обмеженням їхніх духовних зв'язків із суспільством, цивільних прав, свободи пересування. Відбування військовослужбовцем покарання в ДБ має свої правові наслідки – час перебування в ньому не зараховується в строк служби, за винятком випадків, передбачених у законі.

Для відбування засудженими цього покарання в Збройних Силах України засновані спеціальні військово-виправні установи – дисциплінарні батальйони й окремі дисциплінарні роти. Застосування цього покарання до військовослужбовців строкової служби можливо лише за злочини, що не представляють великої суспільної небезпеки, у випадках, передбачених законом, а також у тих випадках, коли суд, з огляду на обставини справи й особистість засудженого, вважатиме доцільним замість позбавлення волі на термін до двох років застосувати направлення до дисциплінарного батальйону на той же строк.

Отже, направлення військовослужбовців, що вчинили злочини, для відбування покарання в спеціальні військово-виправні установи, на думку Б.О. Кириць, досить обмежене і можливе тільки по відношенню до рядового і сержантського складу строкової служби [6, 4]. Що стосується офіцерів, прапорщиків, мічманів, то до них за вчинені злочини застосовуються ті ж покарання, що і до цивільних осіб, а виконання всіх кримінальних покарань по відношенню до цієї категорії військовослужбовців здійснюється установами та органами, які входять до Кримінально-виконавчої служби України.

Військова організація – особливий державний механізм. Вона вимагає виняткової централізації в керуванні, організованості і дисциплінованості всіх її ланок, твердого статутного порядку, який би забезпечував постійну боєготовність і боєздатність військ.

Тому кримінальним законодавством визнається злочинним ряд діянь, які, будучи спрямовані винятково проти порядку несення військової служби, заподіюють збиток військовим правовідносинам і загрожують тяжкими наслідками для Збройних Сил України. Дані злочини, які називаються військовими, вимагають у ряді випадків і специфічного впливу на осіб, що їх вчинили: виникає необхідність виховання таких правопорушників не тільки як громадян, але і як воїнів.

Це визначає наявність в українському кримінальному законодавстві специфічного військового покарання – направлення до дисциплінарного батальйону і створення в Збройних Силах спеціальної військово-виправної установи, призначеної для його виконання [2]. У той же час нам видається, що назва даного покарання потребує деякого уточнення.

Оскільки тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців призначається не до всіх військовослужбовців, а лише до військовослужбовців строкової служби (див. ч.1 ст.62 КК), нами пропонується дану статтю викласти в такій редакції «Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців строкової служби».

Серед інших проблем тримання військовослужбовців в дисциплінарному батальйоні необхідно виділити звільнення військовослужбовців від даного покарання, у зв'язку з тим, що вони після відбуття покарання повертаються, як правило, для проходження служби в ті ж військові частини, у яких вони проходили службу до засудження, що створює певні проблеми їх адаптації в колективі.

Спірним є питання щодо незарахування окремії категорії засуджених часу перебування в дисциплінарному батальйоні до строку військової служби. Якщо законодавець передбачив право засудженим зараховувати час перебування їх у дисциплінарному батальйоні до строку військової служби, то він, на нашу думку, повинен бути зарахований усім без винятку.

Клопотання про зарахування часу перебування в дисциплінарному батальйоні до строку військової служби може бути подано: а) командиром частини (корабля), до якої прибув звільнений з дисциплінарного батальйону, не раніше як через чотири місяці після прибуття його до частини (на корабель); б) командиром дисциплінарного батальйону щодо осіб, ровесники яких звільнені в запас (за один-два місяці до закінчення строку покарання). При цьому про таке клопотання доповідають відповідному командуючому не пізніше як через три дні після постановлення судом ухвали.

На засуджених, визнаних військово-лікарською комісією непридатними за станом здоров'я до військової служби зі зняттям з військового обліку або непридатними до військової служби в мирний час, командир дисциплінарного батальйону вносить до суду подання про дострокове звільнення від покарання або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням.

Разом із поданням до суду надсилають висновок військово-лікарської комісії та особову справу засудженого. Осіб, щодо яких судом винесено ухвалу про дострокове звільнення від покарання або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням, командир дисциплінарного батальйону достроково звільняє з військової служби і направляє до військового комісаріату або військової частини, звідки вони прибули. Узагальнення вищевикладеного дозволяє зробити такі висновки:

- по-перше, покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців є спеціальним, оскільки може застосовуватись лише до військовослужбовців строкової служби та призначається на строк від шести місяців до двох років;
- по-друге, час перебування засудженого в дисциплінарному батальйоні слід зараховувати до строку військової служби ;
- по-третє, призначення покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців можливо лише за злочини, що не представляють великої суспільної небезпеки, у випадках, передбачених законом, а також у тих випадках, коли суд, з огляду на обставини справи й особистість засудженого, вважатиме доцільним замість позбавлення волі на термін до двох років застосовувати направлення до дисциплінарного батальйону на той же строк.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями, станом на 1 вересня. 2007р.: (відповідає офіц. тестові). – К.: Вид. Паливода А.В., 2007. – 176 с.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України . Офіційне видання. – К.: Атіка, 2003. – 96 с.

3. Про загальний військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 04 квітня 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання у дисциплінарному батальйоні: Постанова Пленуму Верховного Суду України №17 від 26 грудня 2003 року // Бюлетень законодавчої та юридичної практики. – 2004. – № 1. – С. 64-66.
5. Аналіз роботи суддів загальної юрисдикції у 2009 році (за даними судової статистики) // Вісник Верховного Суду України. – № 4. – С. 25-27.
6. Кирись Б.О. Тримання військовослужбовців у дисциплінарному батальйоні як спеціальний вид покарання у кримінальному праві / Б.О. Кирись // Вісник ЛДУВС. – 2004. – № 3. – С. 3-13.
7. Положення Про дисциплінарний батальйон у Збройних Силах України // Довідник міліціонера. – К., 2005. – С. 105-119.
8. Сокоринський Ю.В. Спеціальні військово-виправні установи / Ю.В. Сокоринський // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (11-12 лютого 2010 року), м. Бровари, – 2010. – С. 64-65.

УДК 343.241-058.56 (477)

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ВИПРАВЛЕННЯ І РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ УСТАНОВАХ ДКВС УКРАЇНИ

Сюр С.В., викладач

Полицейсько фінансово-правова академія

Стаття присвячена громадському контролю як засобу виправлення і ресоціалізації засуджених у кримінально-виконавчих установах ДКВС України.

Ключові слова: громадський контроль, виправлення і ресоціалізація, засуджені, кримінально-виконавчі установи.

Сюр С.В. ОБЩЕСТВЕННЫЙ КОНТРОЛЬ КАК СПОСОБ ИСПРАВЛЕНИЯ И РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ ОСУЖДЕННЫХ В УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНЫХ УЧЕРЕЖДЕНИЯХ ГУИС УКРАИНЫ / Полицейско финансово-правовая академия, Украина

Статья посвящена общественному контролю как способ исправления и ресоциализации осужденных в уголовно-исполнительных учреждениях ГУИС Украины.

Ключевые слова: общественный контроль, исправление и ресоциализация, осужденные, уголовно-исполнительные учреждения.

Syur S.V. SOCIAL CONTROL AS A BASIS FOR CORRECTION AND RESOCIALIZATION OF CONVICTS IN THE CORRECTIONAL INSTITUTIONS / Police finance and law academy, Ukraine

The article is dedicated to the social control as a basis for correction and re-socialization of convicts in the correctional institutions.

Key words: social control, correction and re-socialization, convicts, correctional institutions.

Громадський контроль як засіб виправлення і ресоціалізації засуджених дозволяє підвищити якість роботи персоналу органів і установ виконання покарань, і допомагає створити належну відкритість і прозорість у їх діяльності щодо виконання і відбування засудженими кримінальних покарань.

На наш погляд, досягнення такої мети нерозривно пов'язане з удосконаленням концептуальної основи і встановлення оптимального співвідношення обсягу контрольних повноважень інститутів громадянського суспільства взагалі, і персоналу органів і установ виконання покарань за поведінкою засуджених, зокрема.